

We maken een kringetje

Hoe kun je observeren, zonder uitgebreide lijst met punten die je invult of afvinkt? Een voorbeeld. Beantwoord de volgende vragen van Korczak, dan krijg je een beeld van hoe verschillend kinderen in een groep functioneren. **Observatie over de kring: 'Het initiatief tot een kring en het vormen ervan, dan de bloei en het uiteenvallen van de kring. Wie geeft het teken, organiseert, leidt, door wiens vertrek valt de kring uiteen? Welke kinderen kiezen wie er naast hen komt te staan, welke kinderen pakken de eerste de beste bij de hand? Wie laten gemakkelijk een hand los om plaats te maken voor nieuwkomers, wie protesteren daartegen? Welke kinderen veranderen vaak van plaats, welke kinderen blijven de hele tijd op dezelfde plaats staan? Welke kinderen wachten geduldig tijdens onderbrekingen, welke kinderen worden ongeduldig: "Toe, sneller, toe, laten we beginnen!" Welke kinderen staan bewegingloos, welke kinderen wippen van de ene op de andere voet, zwaaien met hun armen, lachen luid? Welke kinderen gapen, maar gaan niet weg; welke kinderen houden op met spelen, hetzij omdat het hen niet boeit, hetzij omdat ze op hun teentjes getrapt zijn; welke kinderen houden stug vol tot ze een van de hoofdrollen krijgen? Bij elke collectieve (gezamenlijke) activiteit, dus ook bij het spelen, wanneer ze hetzelfde doen, verschillen kinderen van elkaar, al is het maar in een klein detail.'** (Janusz Korczak, **Hoe houd je van een kind**, pg 81).

komen: fantasie, flexibiliteit, onconventioneel reageren en kunnen afzien van die jammerlijke normen.' Zijn woorden gelden ook nu nog.

Regels geen doel op zich

Tijdens het tweede deel van de training bespreken Inge en Joop Berding de observaties en die 'jammerlijke normen'. Ze maken zichtbaar wat de rol van leidsters is in moeilijke situaties. Inge: 'Ik beschrijf bijvoorbeeld wat ik als leidster zie en hoe ik gehandeld heb. Joop stelt mij vragen over het waarom. Bijvoorbeeld als een kind niet wil eten, vraagt hij: "Waarom vind je het belangrijk dat het kind zijn boterham nu en in één keer opeet?"'

Joop Berding: 'Gemeenschappelijk eten, allemaal op dezelfde tijd een boterham: dat zie je in bijna ieder kindercentrum. Rondom het eten en overigens ook het rusten zijn in de kinderopvang heel veel regels. Daarbij kan dus van alles mis gaan. Als je de kracht kunt opbrengen om te kijken naar wat er daadwerkelijk gebeurt, zie je welke invloed

jouw normen en waarden hebben op de situatie. Wat jij belangrijk vindt, bepaalt jouw blik op een kind. Een kind dat geen zin heeft in zijn boterham of verplichte rust, beschouw je dus als een lastig kind.'

Inge: 'Natuurlijk geeft een vast dagritme structuur. Dat willen we zeker niet loslaten. Aan tafel zijn er regels nodig om het eten prettig te laten verlopen. Maar die regels moeten geen doel op zich zijn. Het is goed om eens afstand te nemen en na te denken over het waarom van al die regels. Je ziet overigens wel dat er al veel meer losgelaten wordt. Zeker op de naschoolse opvang.'

Veiligheid

Wie zich bewust is van zijn eigen vooroordelen en angsten en daar maar een klein beetje afstand van kan nemen, komt tot verrassende conclusies. Joop: 'Een goed voorbeeld is de vensterbankproef die ze bij de Stichting Kinderopvang Alphen deden.

'Wat jij belangrijk vindt, bepaalt jouw blik op een kind'

De peuters daar klommen steeds weer op de vensterbank. Leidsters werden daar helemaal gestresst van. Maar toen ze het eens loslieten en keken naar wat er allemaal gebeurde, ontdekten ze dat er helemaal niets gebeurde. Niemand stortte van de vensterbank af en de kinderen hadden veel lol.'

Inge van Rijn: 'Bij Korczak is de autonomie van het kind belangrijk. Een kind mag leren door vallen en opstaan. Het heeft recht op een buil, recht op risico's. Een kind leert niet lopen zonder te vallen, leert ook niet fietsen zonder te vallen. Leidsters en ouders zien vaak te veel risico's. Ook door de risico-inventarisatie die de kinderopvang moet maken, loop je de kans dat je overal gevaar gaat zien en bij voorbaat kinderen gaat beschermen. Een radicale man als Korczak is dan heel verfrissend.' «

Meer informatie

Boeken van en over Janusz Korczak en de kinderopvang:

- Janusz Korczak, **Hoe houd je van een kind**. Uitgeverij Bijleveld, Utrecht 1986. ISBN 90-6131-103-9.
 - Janusz Korczak, **Het recht van het kind op respect**. Uitgeverij SWP, Amsterdam 2007. ISBN 978-90-6665-394-8. Prijs € 24,75.
 - Joop Berding, **In de ban van het kind**. Pedagogisch handelen in de kinderopvang. Uitgeverij Van Gorcum, Assen 2005. ISBN 90-2324-111-8. Prijs: € 19,90.
- Voor meer informatie over Janusz Korczak en de Korczak Stichting: www.korczak.nl.

Kijk ook op
www.kinderopvangtotaal.nl